

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z powództwa T. M.
przeciwko A. M.
o uzgodnienie treści księgi wieczystej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 czerwca 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 22 lipca 2020 r., sygn. akt II Ca [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. nie obciąża pozwanej kosztami postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 22 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację pozwanej A. M. od wyroku Sądu Rejonowego w K. z 10 stycznia 2020 r. w sprawie z powództwa T. M. o uzgodnienie treści księgi wieczystej oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

2. Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiodła pozwana, zarzucając naruszenie art. 378 § 1 w zw. z art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c., art. 235² § 1 pkt 2 w zw. z art. 227 w zw. z art. 380 k.p.c., art. 102 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 33 pkt 2 k.r.o. w zw. z art. 59 ust. 1 oraz art. 2 pkt 6 lit. a ustawy z 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, art. 50 ust. 1 ustawy z 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin w zw. z art. 32 § 1 k.r.o., art. 10 ust. 1 u.k.w.h.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepubl.). Ze względu na odmienny

cel instytucji przysądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

4. Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Wskazała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne i potrzeba wyjaśnienia możliwości uwzględnienia powództwa w sytuacji, gdy żądanie pozwu opartego na art. 10 ust. 1 u.k.w.h. ogranicza się do żądania usunięcia niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym w ten sposób, aby w dziale II księgi wieczystej w miejsce dotychczasowego właściciela nieruchomości został wpisany dotychczasowy właściciel oraz powód jako współwłaściciele, mimo że w tej samej księdze jest wpisane prawo rzeczowe obciążające prawo własności, ustanowione przez osobę ujawnioną dotychczas w księdze wieczystej jako jedyny właściciel nieruchomości, ale ustanowione w czasie, w którym osoba ta w świetle żądania pozwu była tylko współwłaścicielem nieruchomości wraz z powodem, a uprawnionego z tytułu tego prawa rzeczowego nie chroni rękojmią wiary publicznej ksiąg wieczystych.

W ocenie skarżącej w sprawie występuje również potrzeba wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów: art. 33 pkt 2 k.r.o. w zw. z art. 59 ust. 1 oraz art. 2 pkt 6 lit. a ustawy z 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, i odpowiedzi na pytanie, czy do oceny skutków umowy przekazania gospodarstwa rolnego zawartej na podstawie ustawy z 1982 r. powinny być stosowane przez analogię przepisy dotyczące umowy darowizny, w szczególności art. 33 pkt 2 k.r.o.

i w sytuacji gdy nabywcą gospodarstwa rolnego był małżonek pozostający w ustroju wspólności majątkowej, prowadzić w razie braku odmiennej dyspozycji przekazującego, do wejścia nabywanego gospodarstwa rolnego do majątku osobistego następcy.

Zachodzi też potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości i rozstrzygnięcia czy dopuszczalne jest zastosowanie przez sąd drugiej instancji art. 102 k.p.c. na podstawie odesłania zawartego w art. 391 § 1 k.p.c.

Skarżąca powołała się również na oczywistą zasadnością skargi w zakresie naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów prawa procesowego: art. 378 § 1 w zw. z art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c.

5. Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia i przedstawieniu wyczerpującej argumentacji jurydycznej wskazującej, że zagadnienie takie w sprawie występuje, jest nowe, dotychczas w orzecznictwie nierozstrzygnięte i będzie miało znaczenie precedensowe przy rozstrzyganiu spraw podobnych (postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002/1/11; z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002/12/151). Powołując się z kolei na przesłankę z art. 398² § 1 pkt 2 k.p.c., skarżący powinien wykazać, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany dotychczasowej wykładni, podania, na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15).

6. Skarga nie zawiera dostatecznych argumentów dla przyjęcia występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

W rozpoznawanej sprawie powód na podstawie art. 10 u.k.w.h. żądał uzgodnienia treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym poprzez dokonanie w dziale II wpisu prawa własności nieruchomości na rzecz swoją oraz byłej żony A. M. w wysokości udziału po 1/2. Roszczenie oparte na podstawie art. 10 u.k.w.h. nie stanowi podstawy do weryfikacji poprawności wpisów w całej księdze wieczystej, w tym wpisów w jej dziale III. Tym samym sformułowane przez skarżącą zagadnienie dotyczące możliwości dokonania wpisu w dziale II księgi wieczystej, mimo że w tej samej księdze jest wpisane prawo rzeczowe obciążające prawo własności, nie znajduje oparcia w okolicznościach rozstrzyganej sprawy. Formułując je, skarżąca w istocie ogranicza się do przedstawienia własnej oceny rozstrzygnięcia i zanegowania poglądów przedstawionych przez Sąd drugiej instancji. Pozwala to na przyjęcie, że skarżącej nie chodzi o wykazanie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., a jedynie o poddanie zaskarżonego orzeczenia kontroli kasacyjnej.

7. Skarżąca nie przedstawiła też dostatecznych argumentów przemawiających za przyjęciem występowania w sprawie przesłanki z art. 398² § 1 pkt 2 k.p.c.

Pierwsza kwestia prawna przedstawiona w rozważaniach skargi kasacyjnej wywoływała wątpliwości w orzecznictwie. W kilku orzeczeniach Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że regulacja prawna przekazania gospodarstwa rolnego następcy zawarta w ustawie z 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, uzasadnia stosowanie do takiej umowy, w drodze analogii, przepisów Kodeksu cywilnego i innych ustaw o umowie darowizny, w tym także art. 33 pkt 2 k.r.o. (postanowienie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2009 r., II CSK 450/08; postanowienie Sądu Najwyższego z 18 kwietnia 2008 r., II CSK 647/07; wyrok Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2011 r., III CSK 63/11, OSNC-ZD 2013/A/11).

W nowszym orzecznictwie przyjmuje się już jednak jednolicie, że umowa przekazania gospodarstwa rolnego następcy zawarta na podstawie ustawy z 1982 r. jest odrębną umową nazwaną, do której nie stosuje się, nawet w drodze analogii, przepisów dotyczących darowizny (uchwała Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2012 r., III CZP 29/12, OSNC 2013/1/7; uchwała Sądu Najwyższego z 7 lutego

2014 r., III CZP 114/13, OSNC 2014/12/118), w związku z czym uznaje się, iż gospodarstwo rolne przekazane na podstawie tej ustawy następcy pozostającemu w ustroju wspólności majątkowej wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków (uchwała Sądu Najwyższego z 28 listopada 2012 r., III CZP 68/12, OSNC 2013/5/59; postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 września 2013 r., V CSK 417/12; z 16 grudnia 2015 r., IV CSK 426/15; z 14 czerwca 2016, I CSK 625/15; z 7 lipca 2017 r., IV CSK 13/17; z 28 listopada 2017 r., I CSK 456/17; z 16 marca 2018 r., IV CSK 103/17; z 31 sierpnia 2018 r., II CSK 194/18).

Wbrew ocenie skarżącej przedmiotowa kwestia jest już dostatecznie wyjaśniona w orzecznictwie, w którym jednolicie przyjmuje się, że wątpliwości w dotyczące regulacji przekazania gospodarstwa rolnego następcy zawartej w ustawie z 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin zostały już rozstrzygnięte (postanowienia Sądu Najwyższego z 31 sierpnia 2018 r., II CSK 194/18; z 30 października 2019 r., V CSK 331/18; z 18 października 2018 r., IV CSK 188/18; z 18 października 2018 r., IV CSK 189/18).

Nie stanowi o wykazaniu przesłanki z art. 398² § 1 pkt 2 k.p.c. również wskazanie na potrzebę dokonania wykładni art. 102 k.p.c. w zw. art. 391 § 1 k.p.c. Uszło uwagi skarżącej, że potrzeba wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów musi dotyczyć zagadnienia mającego wpływ na treść merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Podana przez skarżącą problematyka dotycząca stosowania zasady słuszności przy zasądzaniu kosztów przez sąd drugiej instancji ma charakter poboczny, wypadkowy. Jej wyjaśnienie pozostaje bez wpływu na zasadniczą, merytoryczną część rozstrzygnięcia i jako takie nie spełnia wymogów określonych w art. 398² § 1 pkt 2 k.p.c.

6. Odnosząc się do powołanej przez skarżącą oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania.

Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

Skarga kasacyjna w niniejszej sprawie nie zawiera dostatecznych argumentów uzasadniających stwierdzenie występowania tak rozumianej oczywistej zasadności.

Przypomnieć również należy, że według utrwalonego w judykaturze poglądu z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu podniesionego w apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia.

Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku wskazuje, że Sąd drugiej instancji badał roszczenie powoda, który oparł swoje żądanie na art. 10 u.k.w.h., poparł je dowodami załączonymi do pozwu. Doprowadziło to do uznania, że powód wykazał, iż posiada prawo współwłasności nieruchomości, wobec czego nie było podstaw do oddalenia powództwa, bowiem żądanie dokonania zmiany wpisu w dziale II księgi wieczystej było zgodne ze rzeczywistym stanem prawnym ustalonym na datę zamknięcia rozprawy. Sąd drugiej instancji odniósł się więc do regulacji art. 10 ust. 1 u.k.w.h. Sam fakt, że ocena zastosowania tego przepisu do okoliczności sprawy była sprzeczna z oczekiwaniami skarżącej nie świadczy o tym, że Sąd Okręgowy nie odniósł się do zarzutu naruszenia tego przepisu postawionego w apelacji. Argumenty zawarte w skardze kasacyjnej nie przekonują więc o istnieniu

kwalifikowanego, widocznego bez potrzeby dokonania głębsze analizy naruszenia podanych w skardze przepisów procesowych.

7. Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 102 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

ke